

01/05/2024 (morning)

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

0	5	3	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	6
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 6th Semester
(2054)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper : International Politics : Theory and Practice

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any NINE questions. Each question carries 2 marks.

(2) Attempt ONE question from each unit, each question carries 18 marks.

1. Attempt any NINE questions :-

(i) What do you mean by International Politics ?

(ii) Write down any four basic assumptions of Realist Approach.

(iii) What do you mean by Idealist Approach of International Politics ?

(iv) Write down any four differences between Realist and Idealist Approach.

(v) Write down four characteristics of National Power.

- (vi) What do you mean by Balance of Power ?
- (vii) What do you mean by Collective Security ?
- (viii) What is the emerging trend of New Multi Polarity ?
- (ix) What is the meaning of Bi-polarity ?
- (x) Write down the names of the member countries of SAARC.
- (xi) Write down any four problems of SAARC.
- (xii) What do you mean by American Hegemony ?
- (xiii) Write down the aim of European Union.
- (xiv) What do you mean by South-South Dialogue ?
- (xv) What is G-20 ?

9×2=18

UNIT-I

- 2. Define International Politics and write down its scope. 18
- 3. Critically examine Realist Approach to the study of International Politics. 18

UNIT-II

- 4. What do you mean by National Power ? Discuss the elements of National Power. 18
- 5. Discuss the meaning, characteristic and methods of Balance of Power. 18

UNIT-III

6. Write a note on Uni-Polar International System. 18
7. Explain the emerging trends of New World Order. 18

UNIT-IV

8. Write down the factors responsible for the success of European Union. What are its challenges? 18
9. What is New International Economics Order? Discuss its basic principles. 18

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) प्रश्न न. 1 जरूरी है। कोई 9 प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं।
- (2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 18 अंक हैं।

1. कोई नौ प्रश्न करें :

- (i) अंतरराष्ट्रीय राजनीति से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (ii) यर्थाथवादी दृष्टिकोण की कोई चार मान्यताएं लिखें।
- (iii) अंतरराष्ट्रीय राजनीति के आदेशवादी दृष्टिकोण से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iv) आदेशवादी और यर्थाथवादी दृष्टिकोण के बीच कोई चार अंतर लिखें।
- (v) राष्ट्रीय शक्ति की चार विशेषताएं लिखें।

(vi) शक्ति संतुलन से आपका क्या अभिप्राय है ?

(vii) सामूहिक सुरक्षा से आपका अभिप्राय है ?

(viii) नई बहु-ध्रुवीकरण की उभरती प्रवृत्ति क्या है ?

(ix) दो-ध्रुवीकरण से आपका क्या अभिप्राय है ?

(x) सार्क (SAARC) के सदस्य देशों के नाम लिखें।

(xi) सार्क (SAARC) की कोई चार समस्याएं लिखें।

(xii) अमेरिकी दबदबे से आपका क्या अभिप्राय है ?

(xiii) यूरोपीय संघ के उद्देश्य लिखें।

(xiv) दक्षिण-दक्षिण वार्तालाप से आपका क्या अभिप्राय है ?

(xv) जी-20 क्या है ?

9×2=18

यूनिट-I

2. अंतरराष्ट्रीय राजनीति की परिभाषा दें और इसके क्षेत्र की व्याख्या करें।
18
3. अंतरराष्ट्रीय राजनीति के अध्ययन संबंधी यथार्थवादी दृष्टीकोण की आलोचनात्मक व्याख्या करें।
18

यूनिट-II

4. राष्ट्रीय शक्ति से आपका क्या अभिप्राय है ? राष्ट्रीय शक्ति के तत्त्वों की व्याख्या करें।
18
5. शक्ति संतुलन के अर्थ, विशेषताओं और विधियों की व्याख्या करें।
18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਏਕ-ਧੁਵੀਯ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਵਯਵਸਥਾ ਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋਂ। 18
7. ਤਖਰਤੀ ਹੁਏਂ ਨਏਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਵਯਵਸਥਾ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਯੂਰੋਪੀਯ ਏਕੀਕਰਣ ਕੀ ਸਫਲਤਾ ਕੇ ਲਿਏ ਤਤਰਦਾਯੀ ਕਾਰਣ ਲਿਖੋਂ ਔਰ ਇਸਕੀ ਚੁਨੌਤਿਯਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖੋਂ। 18
9. ਨਏਂ-ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀਯ ਆਰਥਿਕ ਵਯਵਸਥਾ (NIEO) ਕਯਾ ਹੈ ? ਇਸਕੇ ਮੁਖਯ ਸਿਢਫਾਂਤੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕਰੋਂ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।
- (2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (ii) ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (iii) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iv) ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

- (v) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (vi) ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਿਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (vii) ਸਮੂਹਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (viii) ਨਵੇਂ ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਉੱਭਰਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਦੋ-ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (x) ਸਾਰਕ (SARRC) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (xi) ਸਾਰਕ (SARRC) ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਦਬੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xiii) ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
- (xiv) ਦੱਖਣ-ਦੱਖਣ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xv) ਜੀ-20 ਕੀ ਹੈ ? 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
3. ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਸੰਬੰਧੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18
5. ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਤੁਲਿਨ ਦਾ ਅਰਥ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਇੱਕ ਧਰੁਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18
7. ਉਬਰਦੀ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਯੂਰਪੀ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 18
9. ਨਵੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ (NIEO) ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18